FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT J.-P. WARNER FREMSAT DEN 3. FEBRUAR 1977 [1]

Høje Ret.

Denne sag er forelagt Domstolen ved en anmodning om præjudiciel afgørelse fra Hessisches Finanzgericht. Den rejser nogle spørgsmål om fortolkningen af fællesskabsforordningerne om ansættelse af varers toldværdi og navnlig af visse bestemmelser i disse forordninger om de omstændigheder, hvorunder varemærkerettigheder medregnes ved en sådan værdiansættelse.

Sagens faktiske omstændigheder er følgende:

Den 9. september 1970 indgik sagsøgeren i sagen for Finanzgericht Farbwerke Hoechst AG, Frankfurt am Main, en aftale med et velkendt schweizisk selskab, Hoffmann-La Roche (herefter benævnt »HLR«). I henhold til aftalen overdrog HLR sagsøgeren eneret til overalt på jorden, bortset fra USA, at forhandle et veterinært farmaceutisk præparat (herefter benævnt »præparatet«), som var opfundet af HLR. Ved fremstillingen af præparatet indgår der i det væsentlige to stoffer, sulfadoxin og trimethoprim. Aftalen nævnte to muligheder. Den ene, at sagsøger (eller et af dets datterselskaber) selv skulle fremstille præparatet, og det måtte i så tilfælde købe de to pågældende stoffer af HLR, og fremstillingen ville ske på licens i henhold til patenter, som indehavedes af HLR. Den anden mulighed var, at sagsøgeren købte selve præparatet af HLR. I begge tilfælde skulle der for hver sendings vedkommende træffes aftale mellem HLR og sagsøger, for så vidt angår pris og andre leveringsbetingelser. I begge tilfælde skulle sagsøger imidlertid betale HLR en licensafgift på 3 % af udbyttet ved salget af præparatet på det område, som sagsøger havde fået overdraget, og i begge tilfælde skulle sagsøger sælge præparatet under eget (sagsøgers) varemærke. Sagsøger måtte ikke uden HLR's udtrykkelige samtykke henvise til HLR i sine reklamer.

Da det kom til stykket, udnyttede sagsøger overhovedet ikke den første mulighed ifølge aftalen. Selskabet nøjedes med at købe præparatet fra HLR.

Fra den 14. april 1971 til den 12. september 1972 indførte sagsøger til Tyskland 10 sendinger af det af HLR fremstillede præparat. Sagen for Finanzgericht drejer sig om denne import, som skete i store pakninger. Efter varernes ankomst foranledigede sagsøger dem ompakket i mindre pakninger, og sagsøgers eget varemærke »Borgal« blev påført dem. Tilsyneladende var dette varemærke registreret i Tyskland i 1950 af et andet tysk selskab, ADEFO-Chemie GmbH, som »reservevaremærke«, og rettighederne hertil var af »ADEFO« blevet solgt til sagsøgeren i 1967 for 3 000 DM. Det foreligger ikke oplyst for retten, hvorvidt varemærket er registreret andetsteds end i Tyskland.

Det væsentlige spørgsmål er, hvorvidt værdien af sagsøgerens ret til at benytte eget varemærke i henhold til de pågældende forordninger skal medregnes i de indførte varers værdi med henblik på fortolkningen.

Disse forordninger er: 1) Rådets forordning (EØF) nr. 803/68 af 27. juni 1968 (EFT-specialudgave 1968 (I), s. 163; org. ref. JO L 148 af 28. 6. 1968) og Kommissionens forordning (EØF) nr. 1788/69 af 10. september 1969 (EFT-specialudgave 1969 (II), s. 379; org.ref. JO L 230 af 11. 9. 1969).

1 — Oversat fra engelsk.

Som retten vil erindre, blev forordning nr. 803/68 udstedt for at indføre en ensartet metode til fastsættelse af varers toldværdi i alle medlemsstaterne med henblik på at sikre, at den fælles toldtarif blev anvendt ensartet. Dens indhold støttes på Bruxelles-konventionen om ansættelse af varers toldværdi, som alle medlemsstaterne er kontraherende parter i. Forordningens artikel 1, stk. 1 lyder således:

»Ved anvendelsen af den fælles toldtarif er toldværdien af indførte varer normalprisen, dvs. den pris, varerne ville indbringe på det i artikel 5 nævnte tidspunkt [dvs. normalt på indførselstidspunktet] ved et salg i det åbne marked mellem en køber og en sælger, der er indbyrdes uafhængige.«

I forordningens artikel 1, stk. 2 og artiklerne 2-8 defineres det således i artikel 1, stk. 1 indførte begreb ved en detaljeret fastlæggelse af tidspunkter og andre kendetegn vedrørende det i bestemmelsen nævnte salg.

Således indeholder artikel 1, stk. 2 regler om forudsætningerne, for så vidt angår leveringssted, hvem af kontrahenterne, der skal bære udgifterne og omkostningerne i forbindelse med købet og leveringen, og hvem der skal bære intern told og interne afgifter.

Ifølge artikel 2 skal alene prisen tages i betragtning, og artiklen indeholder nærmere bestemmelser om, hvordan udtrykket »en køber og en sælger, der indbyrdes er uafhængige«, skal forstås. I artiklens første stykke hedder det blandt andet:

»Et salg i det åbne marked mellem en køber og en sælger, der indbyrdes er uafhængige, er et salg, hvorved især:
a) ...
b) den aftalte pris ikke er påvirket af handelsmæssige, finansielle eller andre forbindelser, der ved aftale eller på anden måde måtte bestå mellem på den ene side sælgeren eller en med denne i forretningsmæssig henseende forbunden fysisk eller juridisk person, og på den anden side køberen eller en med denne i forretningsmæssig henseende forbunden fysisk eller juridisk person, bortset fra den ved selve salget etablerede forbindelse;
c) ingen del af udbyttet ved varernes efterfølgende videresalg, overdragelse eller anvendelse direkte eller indirekte, tilfalder sælgeren eller nogen anden med ham i forretningsmæssig henseende forbunden fysisk eller juridisk person.«

Stykke 2:

»To personer skal anses som forbundne i forretningsmæssig henseende, hvis en af dem under en eller anden form har interesse i den andens forretninger eller formuegoder, eller hvis de begge har fælles interesser i forretninger eller formuegoder, eller hvis en tredje person har interesser i begges forretninger eller formuegoder, hvad enten de nævnte interesser er direkte eller indirekte«.

Artikel 3 omhandler industrielle ejendomsrettigheder. De for sagen relevante bestemmelser i stykke 1 lyder således:

»Når de varer, der skal værdiansættes:
a) ...
b) indføres under et varemærke, eller
c) indføres enten til salg eller anden overdragelse under et udenlandsk varemærke eller til anvendelse under et sådant mærke,

skal normalprisen bestemmes under forudsætning af, at den omfatter værdien af retten til at benytte ... varemærket for de pågældende varer.«

Stykke 2 hjemler nogle undtagelsesbestemmelser til stykke 1, som skal fastsættes, hvor »de i stk. 1 nævnte rettigheder [tilhører] en person, der er bosat i en medlemsstat«. (Det var i medfør af denne bestemmelse, at forordning nr. 1788/69 blev udstedt).

Stykkerne 3-6 gælder, når »varerne [indføres] for efter yderligere bearbejdning

enten at blive solgt eller på anden måde overdraget under et udenlandsk varemærke«. I stykke 4 hedder det navnlig:

»Værdien af retten til at benytte et udenlandsk varemærke medregnes fuldt ud i normalprisen for de varer, som skal værdiansættes, når de efter indførslen undergives ... simple processer, såsom påføring af varemærke, opdeling, sortering eller emballering.«

Stykke 7 indeholder definitionen på et »udenlandsk varemærke«:

»Et varemærke anses efter denne artikel som udenlandsk varemærke, når det tilhører

a) en person, der uden for Fællesskabets toldområde har dyrket, frembragt, fremstillet, udbudt til salg eller på anden måde har haft at gøre med de varer, der værdiansættes eller
b) en person, der er forbundet i forretningsmæssig henseende med en under litra a) nævnt person, eller
c) en person, hvis rettigheder over varemærket er begrænset ved aftale med en under litra a) eller b) nævnt person.«

Som Kommissionen har forklaret for retten, er det almindelige princip i artikel 3, for så vidt som det har relevans for varemærker, at når varer indføres under et varemærke, skal deres »normalpris« (dvs. den pris, som skulle betales for dem ved det i forordningens artikel 1 nævnte salg) bestemmes som omfattende værdien af retten til at benytte varemærket i forbindelse med varerne. Formålet med bestemmelserne om »udenlandske« varemærker er at forhindre omgåelse af dette princip. Uden dem kunne en udenlandsk vareproducent f.eks. oprette et datterselskab i en af Fællesskabets medlemsstater og få sit varemærke registreret i den nævnte stat i datterselskabets navn. Dette kunne så indføre varerne uden varemærke og påføre det efter indførslen. Som følge af muligheden for forskellige indviklede kneb i så henseende var det nødvendigt, at de pågældende bestemmelser blev udformet således, at de fik et stort anvendelsesområde. Praksis har imidlertid vist, at de på visse områder er for omfattende, da der har været henført tilfælde under dem, som ikke skulle have været det. Det var for at undtage sådanne tilfælde, at forordning nr. 1788/69 blev udstedt.

Den særlige bestemmelse i denne forordning, som er inddraget i nærværende sag, er artikel 2, stk. 1, litra a), som lyder således:

»Betales der ikke gebyr for retten til at benytte et varemærke, der i henhold til artikel 3, stk. 7, i forordning (EØF) nr. 803/68 anses som udenlandsk varemærke, skal værdien af en sådan ret ikke indregnes i toldværdien, når en eller flere af følgende forudsætninger er til stede:

a) varemærket tilhører en i en medlemsstat hjemmehørende eneagent eller eneforhandler, der ud over eneagent- eller eneforhandlerforholdet ikke er forbundet i forretningsmæssig henseende med leverandøren af de varer, der skal værdiansættes, og hvis rettigheder i varemærket ikke er begrænset som nævnt i artikel 3, stk. 7, litra c) i den nævnte forordning«.

Hauptzollamt Frankfurt am Main/West, som er sagsøgt for Finanzgericht, påstår, at HLR i nærværende sag omfattes af artikel 3, stk. 7, litra a) i forordning nr. 803/68, idet HLR fremstillede og handlede med varerne uden for Fællesskabets toldområde; at sagsøger ifølge aftalen mellem parterne er »forbundet i forretningsmæssig henseende« med HLR og således omfattes af bestemmelsens litra b), som skal fortolkes efter den definition af »forbundet i forretningsmæssig henseende«, som indeholdes i artikel 2, stk. 2; at sagsøgers varemærke derfor med henblik på artikel 3 skal behandles som »et udenlandsk varemærke«; og at værdien af retten til at benytte varemærket følgelig i henhold til artikel 3, stk. 4 skal medregnes i de indførte varers »normalpris«. Sagsøgte bestrider, at artikel 2, stk. 1, litra a) i forordning nr. 1788/69 skal finde

anvendelse, så vidt jeg kan se med den begrundelse, at HLR's tilladelse til sagsøger til at producere i henhold til HLR's patenter har medført, at parterne også »udover eneagent- eller eneforhandlerforholdet ... er forbundet i forretningsmæssig henseende«.

Hvad der faktisk skete var, at sagsøger oprindelig betalte told af varerne ifølge en vurdering, som hverken indregnede de licensafgifter, som sagsøger skulle betale til HLR, eller værdien af varemærket. Senere blev under en gennemgang af sagsøgers forretningsbøger den gældende aftale med HLR opdaget, hvorpå sagsøgte tilsendte sagsøger en opkrævning af yderligere told. Denne omfattede et beløb for licensafgifterne, som ikke længere bestrides, samt et beløb for værdien af varemærket.

Sagsøger har for Finanzgericht først og fremmest anført, at kontrakten med HLR ikke var udformet således, at selskabet blev »forbundet i forretningsmæssig henseende« med HLR i den i artikel 3, stk. 7, litra b) anførte forstand, og at den udvidede definition af »forbundet i forretningsmæssig henseende« i artikel 2, stk. 2 ikke finder anvendelse i forbindelse med artikel 3, stk. 7, litra b). Subsidiært anførte sagsøger, at selskabet som følge af artikel 2, stk. 1, litra a) i forordning nr. 1788/69 ikke omfattes af artikel 3. For det tredje hævdede sagsøger, at sagsøgte under alle omstændigheder havde lagt de forkerte kriterier til grund, for så vidt angår værdien af benyttelsen af dets varemærke.

Sagen giver herefter anledning til tre hovedproblemer, af hvilke det første drejer sig om fortolkningen af artikel 2, stk. 2 og artikel 3, stk. 7, litra b) i forordning nr. 803/68. Af de ni spørgsmål, som Finanzgericht har forelagt Domstolen, angår de fire første dette problem. De lyder således:

»1) Gælder artikel 2, stk. 2 i Rådets forordning (EØF) nr. 803/68 (toldværdiforordningen), hvorefter to personer skal anses som forbundne i forretningsmæssig henseende, hvis bl.a. en af dem under en eller anden form har interesser i den andens forretninger eller formuegoder, også for den forretningsmæssige forbundethed, som forudsættes i artikel 3, stk. 7, litra b) i toldværdiforordningen?

2) Hvis ikke: efter hvilke kriterier skal den forretningsmæssige forbundethed, i den betydning dette begreb er anvendt i artikel 3, stk. 7, litra b) i toldværdiforordningen, afgøres?

3) Såfremt spørgsmål 1 besvares bekræftende: opstår en sådan forretningsmæssig forbundethed (artikel 2, stk. 2 i toldværdiforordningen) ved en kontrakt, hvori en indenlandsk køber mod betaling af gebyrer primært indrømmes geografisk afgrænsede forhandlingsrettigheder af en udenlandsk vareleverandør og desuden uden yderligere betaling får tilladelse til også selv at fremstille det indførte produkt efter den patenterede fremstillingsmetode af to patenterede fremstillingsstoffer, som leverandørfirmaet leverer?

4) Hvis ja: gælder dette også, selv om køberen ikke udnytter tilladelsen til egen fremstilling?«

For så vidt angår spørgsmål nr. 1 opstår tvivlen, fordi stk. 2 i artikel 3 er anbragt således, at det tilsyneladende alene er et vedhæng til artikel 2, stk. 1. Det kan hævdes, at artikel 2, stk. 2, hvis bestemmelsen også skulle finde anvendelse ved fortolkningen af de følgende artikler i forordningen, ville have været udformet som en selvstændig artikel. På den anden side måtte man, hvis stykke 2 kun skulle finde anvendelse ved fortolkningen af artikel 2, stk. 1 vente, at stykke 2 ligesom artikel 3, stk. 7 indeholdt ordene »efter denne artikel«. Det forekommer desuden usandsynligt, at forordningens forfattere, efter at have defineret »forbundet i forretningsmæssig henseende« i artikel 2, stk. 2 uden denne begrænsning, ikke skulle have haft i sinde at lade definitionen finde anvendelse, når de i artikel 3 benyttede samme ordlyd. Det ser ud til, at sagsøger for Finanzgericht gjorde gældende

som et anbringende, at ordene »anses som« mangler i artikel 3, stk. 7, litra b). Dette anbringende forekommer mig uden betydning. De mangler også i artikel 2, stk. 1; der hersker dog ikke tvivl om, at definitionen finder anvendelse dér. Efter min opfattelse skal artikel 2, stk. 2 finde anvendelse ved fortolkningen af artikel 3, stk. 7, litra b). Dette er også Kommissionens opfattelse, som deles af toldværdiudvalget — se dettes kommentarer til forordning nr. 1788/69 (i »De europæiske Fællesskaber — toldværdi«, på side B 26). Følgelig foreslår jeg, at spørgsmålet besvares bekræftende.

Herefter behøver spørgsmål 2 ikke nogen besvarelse. Det ville efter min opfattelse ikke have været nogen let opgave. Besvarelsen af spørgsmålet ville have krævet en omhyggelig undersøgelse af ordlyden af artikel 3, stk. 7, litra b) på Fællesskabets forskellige officielle sprog. F.eks. ville udtrykket »associated in business« i den engelske udgave klart være vidt nok i sig selv til at omfatte forbindelsen mellem sagsøgeren og HLR. På den anden side dækker den franske udgaves »associée en affaires« kun noget i retning af et kompagniskab.

Jeg ville også besvare spørgsmål 3 bekræftende. Det ser faktisk ud til, at sagsøger godtager, at dette må være resultatet, hvis artikel 2, stk. 2 skal finde anvendelse. Ordene »interesser i ... forretninger eller formuegoder« i artikel 2, stk. 2 ser ikke ud til i nogen af de officielle versioner at have nogen teknisk betydning i nogen af medlemsstaternes retssystemer, selv om Swinfen Eady J. i *Gophir Diamond Co.* mod *Wood* [1902] 1 Ch. 950, på side 953 udtalte, at hvis nogens vederlag på en eller anden måde afhang af netto- og bruttoudbyttet ved en forretning, ville den pågældende »have interesse« i den forretning; og udtrykket »interesser i formuegoder« kan i engelsk ret have en teknisk betydning i visse sammenhænge, for det meste i forbindelse med interesser i bestyrelsen af umyndiges midler eller i henhold til arveretten. Toldværdiudvalget udtaler i den kommentar, hvortil jeg har henvist, følgende:

»Begrebet »forbindelse i forretningsmæssig henseende«, der er nævnt i stk. 7, litra b), skal fortolkes i overensstemmelse med artikel 2, stk. 2, i forordning 803/68 ... skal forstås meget bredt og dækker alle handelsmæssige og finansielle forbindelser mellem handelsparter, hvad enten det drejer sig om direkte eller indirekte forbindelser.

Sådanne forbindelser kan særlig opstå:
a) gennem aftaler, hvorved der indrømmes en eneforhandling, en licens eller en eller anden forrettighed;
b) gennem fælles direkte eller indirekte økonomisk interesse i virksomheder, herunder visse forhold såsom lån ydet til begge parter af tredjemand.«

Jeg ser ingen grund til at være uenig heri. Efter min opfattelse havde Kommissionen ret, når den antog, at for så vidt angår nærværende sag er det forhold, at HLR har krav på en licensafgift på 3 % af sagsøgers udbytte af salget af præparatet, tilstrækkeligt til at give HLR »interesser« i sagsøgers »forretninger«.

Herefter forekommer spørgsmål 4 mig uden betydning. Aftalen mellem sagsøger og HLR ville have været tilstrækkelig til at gøre dem »forbundne i forretningsmæssig henseende«, selv om den ikke indeholdt nogen overdragelse af fremstillingsrettigheder til sagsøgeren. Derfor kan det med al respekt for Kommissionens opfattelse ikke have betydning for nærværende sag, hvorvidt sagsøgeren gjorde brug af disse rettigheder eller ej. Jeg ville følgelig besvare også spørgsmål 4 bekræftende.

Jeg skal herefter behandle det andet problem, dvs. problemet om fortolkningen af artikel 2, stk. 1, litra a) i forordning nr. 1788/69. I den anledning har Finanzgericht stillet tre spørgsmål, som lyder således:

»5) Hvis ja: er begreberne »eneagent« og »eneforhandler« i artikel 2, stk. 1, litra a) i EØF-Kommissionens forordning nr. 1788/69 to udtryk for det samme?

6) Hvis ikke: skal der ved »eneforhandler« også forstås den, der af patentindehaveren har fået tilladelse til at fremstille varen efter den patenterede fremstillingsmetode?«
7) Såfremt spørgsmål 5 besvares bekræftende: falder en kontrakt, hvori der mod vederlag primært overdrages forhandlingsrettigheder inden for bestemte områder, og som herudover indeholder en tilladelse, der ikke udnyttes, til vederlagsfrit at fremstille det indførte produkt, uden for rammerne af et eneagentforhold?«

Jeg finder det formålstjenligt at behandle disse spørgsmål under ét i stedet for i den opgivne rækkefølge.

Her viser det sig igen, at udtrykkene »eneagent« og »eneforhandler« ikke i nogen af de officielle, sproglige udgaver har teknisk betydning i nogen af medlemsstaternes ret. Hvis man blot betragtede den engelske udgave af forordning nr. 1788/69, kunne man fristes til at fortolke ordet »agent« i dets juridiske betydning som en, der handler på en andens vegne, men et blik på ordlyden af de øvrige udgaver viser, at dette ville være urigtigt. F.eks. er det tilsvarende ord i den franske udgave ikke »mandataire«, men »représentant«; i den italienske udgave er det ikke »agente«, men »rappresentante«; og i den tyske udgave gengives »sole agent« med det ene udtryk »Alleinvertreter«. Der er i belgisk lovgivning forekommet forsøg på at definere beslægtede udtryk såsom »représentation commerciale« og »concession de vente exclusive«, men intet som virker relevant for nærværende sag. Jeg slutter heraf, at Kommissionen har ret, når den faktisk udtaler, at udtrykket »eneagent eller eneforhandler« skal fortolkes samlet og i den vide forstand, hvori det fortolkes af den jævne forretningsmand.

Det eneste andet spørgsmål er derefter, hvorvidt i en sag som den nærværende overdragelsen fra »leverandøren af varerne« til hans »eneagent eller eneforhandler« af retten til at fremstille sådanne varer under den førstnævntes patenter bevirker, at de »udover eneagent eller eneforhandlerforholdet ikke er forbundet i forretningsmæssig henseende«.

Kommissionen forsøgte at få Domstolen til at acceptere, at dette ikke ville følge af overdragelsen af den nævnte ret, så længe modtageren af retten ikke udøvede den. Kommissionens opfattelse i så henseende støttes af en udtalelse fra toldsamarbejdsrådet, som Kommissionen vedlagde sit indlæg. (Kommissionen omtalte faktisk udtalelsen i forbindelse med spørgsmål 4 fra Finanzgericht. Her tog Kommissionen efter min opfattelse helt fejl. Udtalelsen fra toldsamarbejdsrådet støttes udtrykkeligt på dens egen henstilling af 6. Juni 1972. Dette er den ifølge Bruxelles-konventionen vedtagne retsakt, hvis bestemmelser svarer til bestemmelserne i forordning nr. 1788/69. Henstillingen gengiver endog ordlyden af den nævnte forordning, og man kan have mistanke om, at den blev vedtaget på foranledning af Fællesskabet. Den kan klart under ingen omstændigheder påberåbes til støtte for fortolkningen af forordning nr. 803/68. De bestemmelser i Bruxelles-konventionen, som svarer hertil — for så vidt de angår varemærker — er artikel III i bilag I til selve konventionen samt noterne 2 og 3 i tilføjelsen til den nævnte artikel i konventionens bilag II.

Kommissionens synspunkt er for så vidt tillokkende. Det ville medføre, at et retsforhold, som kun findes på papiret, og som aldrig har haft nogen faktisk virkning, bliver uden betydning for anvendelsen af artikel 2, stk. 1, litra a) i forordning nr. 1788/69. Kommissionen begrundede sit standpunkt med at udtale, at det pågældende retsforhold i en sådan situation ikke kunne påvirke de indførte varers egentlige værdi, »normalprisen«. Dette er selvfølgelig korrekt.

Grunden til, at jeg i sidste instans alligevel ikke kan godtage Kommissionens standpunkt, er, at det medfører, at hvis

sagsøger i nærværende sag havde benyttet sin ret til at fremstille præparatet under HLR's patenter, skulle værdien af sagsøgers ret til at benytte varemærket være medtaget ved beregningen af den sande værdi af de to basisstoffer, som sagsøger i så tilfælde havde købt af HLR og indført. Jeg kan godt indse, at i så tilfælde ville værdien af de af HLR til sagsøgeren overdragne patentrettigheder få betydning; uden disse rettigheder ville sulfadoxinet og trimethoprimet være af yderst ringe værdi for sagsøgeren, som da ikke effektivt kunne benytte disse stoffer. Men vi skal ikke her beskæftige os med værdien af patentrettighederne. Vi skal beskæftige os med værdien af sagsøgers benyttelse af eget varemærke, og jeg ser ikke, at dette forhold har større betydning, for så vidt angår den egentlige værdi af det af sagsøger indførte sulfadoxin og trimethoprim, hvis sagsøger udnytter sin fremstillingsret, end det har, for så vidt angår den egentlige værdi af det færdige præparat, som sagsøger hidtil har indført.

Efter min opfattelse, og for så vidt angår nærværende sag, skabte aftalen mellem sagsøger og HLR en enkelt, udelelig forbindelse, nemlig — med ordene i artikel 2, stk. 1, litra a) — forbindelsen mellem »leverandør« og »eneagent eller eneforhandler«. Det væsentlige i denne forbindelse var, at sagsøger blev eneforhandler af præparatet overalt på jordkloden bortset fra USA. Sagsøger kunne erhverve præparatet enten ved at købe det direkte af HLR eller ved at købe basisstofferne fra HLR og fremstille det under HLR's patenter. Men dette valg drejede sig kun om den måde, hvorpå sagsøger kunne udnytte sin koncession. Det bevirkede ikke, at sagsøger og HLR blev »forbundet i forretningsmæssig henseende ...« udover eneagent- eller eneforhandlerforholdet.

Jeg finder herefter, at sagsøgeren omfattes af undtagelsesbestemmelsen i artikel 2, stk. 1, litra a), men af andre grunde end de af Kommissionen fremsatte.

Herefter ville jeg kortfattet besvare spørgsmålene 5, 6 og 7 fra Finanzgericht således:

Udtrykket »eneagent eller eneforhandler« i artikel 2, stk. 1, litra a) i forordning (EØF) nr. 1788/69 skal fortolkes således, at det udgør et enkelt, vidt begreb, der omfatter en person, som mod en modydelse har fået overdraget eneforhandlingsrettigheder inden for et bestemt område samt derudover retten til i henhold til overdragerens patenter at fremstille de varer, som indeholdes i agent- eller forhandlingsaftalen, uanset om den pågældende faktisk udnytter denne ret eller ej.

Herefter er der ingen grund til at besvare spørgsmålene 8 og 9 fra Finanzgericht, hvilket også fremgår af deres udformning. De vedrører kriterierne for ansættelsen af værdien af retten til at anvende sagsøgers varemærke, hvis denne værdi skal indregnes i de indførte varers »normalpris«. Hertil vil jeg blot udtale, at det for Domstolen fremlagte materiale næppe kan sætte denne i stand til at besvare disse spørgsmål. Havde jeg fundet det nødvendigt for Domstolen at besvare dem, ville jeg have foreslået, at der forinden i henhold til artikel 21 i statutten for Domstolen i det mindste skulle være indhentet oplysning om, hvad der er gældende praksis i de enkelte medlemsstater.